

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

בס"ד ח' באב תשע"ד

3.8.2014

תכנים מרכזיים בפתיחת שנת הלימודים בחינוך העל יסודי

א. שיח משתף

השיח נועד לאוורר רגשות, ולבנות באופן הדרגתי אמפטיה בין התלמידים בתהליך אינטראקציה עם המורים כדמויות משמעותיות. בתחילה, הפעילות תעסוק בסיוע לתלמידים לזהות את רגשותיהם, צרכיהם והלך רוחם בהמשך היא תעסוק בפיתוח מודעות לרגשות ולרגשות של חברים ובני משפחה בסביבתם הקרובה של התלמידים, ובהמשך יחוזק היבט הקוגניטיבי מוסרי בהתבוננות על קבוצות זהות שונות בחברה הישראלית כמו ערבים, פועלים זרים, ומחפשי מקלט, ועל קבוצות מוחלשות בחברה כגון קשישים ונכים שאינם יכולים לדאוג היטב לרווחתם. בהמשך, מוצע לבחון בתהליכי חשיבה ביקורתית היבטים בהתנהגות החברה בישראל בעת המבצע, לעמת התנהגות זו אל מול ערכי היסוד של הדמוקרטיה בישראל ומגילת העצמאות. סיכומו של תהליך הלמידה הזה יכלול בנית מתווה לפעילות התנדבותית קבוצתית של הכתה בקהילה (פעילות קל"ח- קהילה לשעת חירום) והגשתו לרכז החינוך החברתי לארגון הביצוע של הפעילות ההתנדבותית. מוצע שהשיח המשתף יהיה פעילות הבוקר הראשונה במהלך כל השבוע הראשון.

השיח יובל על ידי מחנך הכתה, רצוי בשילוב מורה מקצועי המלמד בכתה (הנחיה ב-קו), אפשר שהמורה המקצועי יוחלף במהלך השבוע, כך שיווצרו אינטראקציות בין התלמידים למספר מורים.

השיח מהווה דגם ללמידה משמעותית המערבת ערכים, מעורבות פעילה ורלוונטי לעת הזו.

נושאים לשיח משתף בשעת המחנך בשבוע הראשון לחזרה ללימודים

1. מה היה לי קשה, ומה עזר לי בעת המבצע, ולאחריו?
2. כיצד ניתן לחזק חבר/בן משפחה הנמצא במצב חרדה?
3. נקודות אור ונקודות חולשה כפי שהתגלו בשכונה שלי, ביישוב שלי, בחברה הישראלית במהלך המבצע.
4. מהם הסיכונים העומדים בפני החברה בישראל, כיצד יש להתמודד עם תופעות הפוגעות בערכים דמוקרטיים, תופעות המגלות היבטים שליליים וכד', כפי שבאו לביטוי במבצע.
5. כיצד בני הנוער יכולים לתרום לחברה בישראל, לקהילה ביישובם בשעת חירום ואחריה?
6. הכנת מתווה לפעילות התנדבותית אישית או/ו קבוצתית שתוגש לרכז החינוך החברתי ולהנהלת בית הספר (במסגרת הפעילות ההתנדבותית בבית הספר).

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* *טלפון 5603259* פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il
high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

ב. ריענון נוהלי חירום

הריענון יכלול התייחסות לבטחון, ויכלול **התנסויות** שיוכתבו ממיקום בית הספר ואופיו, כגון מעבר תלמידים **בעת שיעור** ובעת הפסקה למרחב בית ספרי מוגן, כללי נהיגה בטוחה בעת אזעקה.

הימנעות מהתנהגויות עתירות סיכונים כגון שימוש בסמים וצריכת אלכוהול וכד'.

מטבע הנושא המוגבל בהיקפו, הוא יהיה קצר יותר.

מוצע שהנושא יועבר בכתות על ידי תלמידים. אלו יכינו פעילויות קצרות שיעבירו את המסרים המרכזיים. רכז בטחון ובטיחות בית ספרי בשיתוף עם אחראי מועצת תלמידים ורכזי השכבות ביחד עם קבוצת התלמידים שתבחר לצורך העניין, יבנו תכנית קצרה לכל קבוצת גיל.

ג. איתור וזיהוי צרכים בקרב התלמידים

הנושא יכלול סדנאות ופעילויות שילכלו; תהליכי הכרות עם תלמידים חדשים בכתה, ריענון ואורור חוויות מתקופת החופש, זיהוי סימני מצוקה וחרדה, ועוד.

ד. כניסה ללמידה

1. טקס פתיחת שנה
2. קבלת התלמידים בכתה באופן חגיגי
3. הכנסת מערכת השעורים המקצועית באופן מדורג וחלקי;
4. הצגת הרפורמה ישראל עולה כתה והסברת העקרונות המרכזיים שלה; שינוי חוקת הזכאות, הגברת האוטונומיה והבחירה הבית ספרית, הערכה חלופית בית ספרית.
5. הסבר מבנה ההוראה הערכה (ברפורמה) באופן מדורג במקצועות השונים.

ה. הפגה מנוהלת

סדנאות יצירה מתחומי אומנות שונים, התייחסות להכנת מתווה לפעילות התנדבותית בקהילה בעקבות צרכים שעלו בקהילה, תיאטרון אימפרוביזציה, משחקי סימולציה, זימון אומנים להופעה בקהילה.

הצעות לסדנאות שונות כמו גם קישורים לפעילויות וסדנאות המצויים באתרים אחרים כמו שפ"נט, או אתר של מינהל חברה ונוער, נמצאים בחלקם בהמשך המסמך. קישורים נוספים יוכנסו בהמשך. כאשר המסמך יועבר לאתר האגף לחינוך על יסודי נשלב את הקישורים באופן אינטגרלי בטקסט.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

מערכת שעות מומלצת

דוגמא למערכת שעות יומית המשלבת את 5 תחומי התוכן המומלצים;

שיח משתף # ריענון נוהלי חירום # איתור וזיהוי צרכים בקרב התלמידים # כניסה ללמידה # הפגה מנוהלת.

חמשת תחומי התוכן ישולבו במהלך השבוע הראשון, ב- 5 רצועות

אורכה של רצועת התוכן ישתנה (שעה/ שעתיים/ שלוש) בהתאם לגילאים השונים (ז-יב') בהתאם לצרכים של בית הספר ותלמידיו, מיקומו ואופי הקהילה שלו.

מערכת שעות לדוגמא – על יסודי

רצועה	יום שישי 1.9	יום שלישי	יום רביעי	יום חמישי	יום שישי
1	טקס פתיחת שנה	שיח משתף עזרה	פעילות אומנותית	שיח משתף רעות	נהלי ביטחון
2	קבלה והכרות עם תלמידים	הצגת הרפורמה	פעילות אומנותית	שעור מקצועי	שעור מקצועי
3	שיח משתף- מה היה לי קשה ומה עזר	שעור מקצועי	שעור מקצועי	שעור מקצועי	שעור מקצועי
4	"האחר הוא האני", אחרים בחברה, הישראלית	שיעור מקצועי	"האחר הוא האני", גילויי גזענות	שעור מקצועי	יועצת השכבה - שיחה
6	שעת מחנך לסכום היום הראשון	תנועות נוער - ארגוני נוער	קבוצות קטנות - איתור חיהוי צרכים	יציאה מבית הספר לפעילות הפגה	לקראת סוף שבוע/לקראת שבת

משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, היערכות לשנת הלימודים תשע"ה

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* *טלפון 5603259* *פקס 5603255*

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

סדנאות וחומרים למחנכים ומנהלים פתיחת שנה"ל תשע"ה בחינוך העל יסודי

שנת הלימודים תשע"ה תפתח לאחר קיץ עתיר דריכות וחרדה של מבצע/מלחמה. למרות שחופשת הקיץ לא אפשרה לכולנו לצבור כוחות להתאוורר ולהתרענן, מזמנת החזרה למסגרת החינוכית מפגש עם שגרה ברוכה ועם מסגרת חיים נורמאלית הנשענת על עוגן של בריאות. תקופות מלחמה ואירועי טרור, כמו שאנו חווים כעת, גורמים לעיתים קרובות לתחושות של כעס, תסכול, חוסר אונים ופחד. בגיל ההתבגרות שמתאפיין במתחים, לחצים פנימיים וסערות נפש רבות יתכן שתחושות אלו תהיינה מוגברות ואף מוקצנות.

יחד עם זאת, ישנם מנגנונים התורמים להחלמה הטבעית לאחר אירועים טראומטיים. מרבית המומחים בתחום הטראומה מסכימים, כי התוצאה האופיינית מבחינה פסיכולוגית בחברה היא חוסן, ולא חולי. התסמינים האופייניים לטראומה - חרדה, פחד, חוויה מחדש, הימנעות ועוררות יתר- אם הם קיימים, פוחתים עם הזמן אצל מרבית האנשים¹. עלינו ללמד את התלמידים שיטות נפוצות להתמודדות עם לחץ בשעת חרום ולאחריה בהתאם למאפייניהם האישיים ולצרכיהם הייחודיים מחד ולסייע בידיהם לגבש אמות מידה מוסריות וסולם ערכים אתי מאידך.

בשנה"ל תשע"ה תוטמע במערכת החינוך הלמידה המשמעותית שמטרתה בכלל ובתקופה זו בפרט היא בין השאר להעניק למתבגרים חוויות מצמיחות, לאפשר להם לקחת אחריות, להאמין ביכולתם האישית, ללמדם להתמודד עם תסכולים אישיים, חברתיים ולימודיים, לסייע בידיהם לגבש תפיסת עולם ערכית, חברתית ולאומית, להקנות להם כלים וליצור עבורם הזדמנויות להתערות בחברה ולתרום לחברה במטרה לחזק את תחושת השייכות והאחריות שלהם לקהילה ולמדינה.

¹ מתוך אתר בית החולים הדסה: [התמודדות עם מצבי לחץ ואירועים טראומטיים](#)

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

לשבוע הראשון ללימודים יגיעו התלמידים עם חוויות ומטענים רגשיים מסוגים שונים². ביה"ס מהווה לתלמידים מקור לתמיכה אישית וחברתית, אפשרות לשיח מוגן על המחשבות והרגשות שלהם וכן זירה ללמידה, וחיוך ולאמון של מקורות בכוח שלהם להתמודדות עם המתרחש סביבם.

לשבוע הראשון ללימודים יגיעו צוות המורים והנהלת ביה"ס עמוסי דאגות אישיות שלהן: חרדות ודאגה לבני משפחותיהן. בזמן קצר עליהן להיערך רגשית ומקצועית לעבודה עם התלמידים. הסיטואציה קשה עוד יותר בבתי ספר שאיבדו בוגרים בתקופת הקיץ.

ימי ההיערכות ישמשו מסגרת מתאימה לעיבוד חוויותיהן ולהצטיידות בכלים מקצועיים.

כדי לאפשר סביבה שתשיג את המטרות הלימודיות והחברתיות שתינתן לתלמידים תחושה של מוגנות ולכידות, חשוב לרתום את כל השותפים בביה"ס: הנהלת ביה"ס, צוות המורים, התלמידים וההורים.

²עיבוד מתוך:

<http://cms.education.gov.il/educationcms/units/shefi/herumlachatzmashber/herum/ercatherumlagan.htm>

יש תלמידים באזורי העימות, שהיו עדי ראייה או שמיעה לנפילת טילים ופצמ"רים, יש שהיו חשופים לרעש בלתי פוסק של מטוסים, ארטילריה ונפילת טילים. חלקם ישבו תקופה ממושכת במקלטים צפופים בחברה כפויה, או תקופה ממושכת בתוך הבית, במרחב מוגן, ללא אפשרות להתאווור. יש ילדים שחוו הרס של ביתם ויש ילדים בכל הארץ שחוו אובדן של בני משפחה אחרים וחיילים. תלמידים רבים מהדרום התארחו אצל קרובים, מכרים או אנשים זרים, ועברו בין מארחים. יש תלמידים שנפרדו מההורים, מהבית ומהסביבה המוכרת, ושהו במקומות מרוחקים בחברת אנשים זרים, או במסגרות אחרות בחברת בני נוער וילדים אחרים. יש תלמידים שהתארחו בביתם משפחות מאזור הדרום ואולי יש תלמידים שבילו את הקיץ כמעט כרגיל, אבל כולם כאחת נחשפו לחדשות ברדיו, בעיתונות ובטלוויזיה.

***האגף לחינוך על יסודי* ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255**

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il
high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

דוגמאות לכלים:

- היכרות עם חוזר מנכ"ל 5.4-9 נוהלי שעת חירום במערכת החינוך
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/5/5-4/HoraotKeva/K-2014-10-2-5-4-9.htm>
- היכרות עקרונות העשויים לעזור לחיזוק החוסן ולהתמודדות באופן מיטבי מתוך אתר שפ"י
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/HerumLachatzMashber/herum/zokeitan.htm>
- תגובות אפשריות של תלמידים תגובות אפשריות של תלמידים עקב אירוע חירום והתמודדות עימן - **פנקס כיס לאיש הצוות החינוכי**, שי חן-גל מתוך אתר שפ"ינט:
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/HerumLachatzMashber/herum/PinkasKis.htm>
- חוסן, היום שאחרי/ **סדנא למורים וסדנא לתלמידי כיתות ז - י"ב'** ומפגשי מחנך - תלמידים מוצעים **לכיתות ז- י"ב** מתוך אתר שפ"ינט
מפגש 1: שיתוף ברגשות ותרגול שיטות לשליטה ולאזון
מפגש 2: איזון ותיקון מחשבות מכשילות ושליטה על מיקוד הקשב
מפגש 3: בניית מאגרי התמודדות
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/HerumLachatzMashber/herum/HayomSheaharei2009.htm>
- מענה ייחודי לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים בעת ובעקבות מלחמה/ נכתב על ידי פורום חינוך מיוחד ארצי, אגף פסיכולוגיה, שפ"י
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/HerumLachatzMashber/herum/HinuChMeyuhad.htm>
- **דרכים חיוביות להתמודדות** עם מתח הנובע מטראומה מתוך אתר בית החולים הדסה: [התמודדות עם מצבי לחץ ואירועים טראומטיים](#)
- תכניתו של ד"ר יעקב צימרמן להתמודדות עם לחצים וחרדות בעקבות אירועי המלחמה
<https://minustress.com/balance/gate.asp>

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* *טלפון 5603259* *פקס 5603255*

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il
high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

- היכרות עם מושגי יסוד בהקשר לטראומה וחוסן ואבחנה ביניהם/ מצגת שהכינה חוה פרידמן, מנהלת אגף פסיכולוגיה שפ"י
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/HerumLachatzMashber/herum/MerhavBeinTraumaLeHosen.htm>
- צבע אדום – לקט פעילויות לשעת חירום, אתר מינהל חברה ונוער
 - פעילות קבוצתית לשעת חירום, פעילות הפגתית לקבוצות קטנות (שילוב אומניות פלסטיות, משחקי חדר וחץ) עת לעשות, אוורור רגשות בשעת חירום וכו'<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Noar/Miscell/red.htm>
- גילוי ערבות הדדית – חוסנו של עם מתוך אתר מינהל חברה ונוער
<http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/9393D53D-BB77-42B3-9D1C-FCAF50D03FDB/173117/history.pdf>
- צוק איתן- משחק מסלול גיבורים קטנים...פיתוח: אורית ברג, שפ"י
<http://meyda.education.gov.il/files/Shefi/playzok.pdf>
- שיח -משבר הוא הזדמנות/ נעמי מחס ורחל אברהם
<http://meyda.education.gov.il/files/Shefi/masber.pdf>
- בין ה"בעת" ל"אחרי" - יומן החופש של איתן צוק/ נעמי מחס ורחל אברהם
<http://meyda.education.gov.il/files/Shefi/yomaneitan.pdf>
- תזכורת ל"כלי החוסן" בחדר מורים – מצגת מתוך אתר שפ"ינט
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/HerumLachatzMashber/herum/HosenMaarachMirhavMugan.htm>
כלים וחומרים בשפה הערבית מתוך אתר שפ"ינט
<http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/1E7F2FF8-C465-4384-8371-F06BC36E0A1B/88934/hosenhayomaherei712arabic.pdf>
<http://meyda.education.gov.il/files/shefi/proarab.pdf>
<http://meyda.education.gov.il/files/Shefi/arabiczok.pdf>
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/HerumLachatzMashber/herum/YedaArabic.htm>

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* *טלפון 5603259* *פקס 5603255*

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

היערכות והכנות במהלך חודש אוגוסט - טרום פתיחה

במהלך חודש אוגוסט, עם חזרתם של אנשי החינוך למוסדות החינוך, יתבצעו הפעילויות הבאות:

מנהלי מחוזות ומפקחים

פגישת היערכות העוסקת בהכנות השונות הדרושות לפתיחת השנה. בהכנת המפגש (התכנים, הנהלים והחומרים) ייקחו חלק צוותי שפ"י וצוות חירום וביטחון.

המפקח ומנהליו

במפגש ייערכו מעגלי שיתוף אישיים אודות הקיץ ויוצגו פעילויות שונות למוסדות החינוך. יוצגו הנחיות ורעיונות בנוגע להתמודדות העתידית של מוסדות החינוך עם מכלול ההיבטים בשעת חירום בהנחיית שפ"י ויינתנו הנחיות לשעת חירום על ידי צוות חירום וביטחון.

ימי היערכות במוסדות חינוך

ימי ההיערכות יתמקדו בנושאים הבאים:

- **אישי** - כיצד היה לנו הקיץ, היכן היינו בזמן המלחמה, מה חווינו, מה עשינו, התייחסות לחוויות אובדן במידת הצורך.
- **מקצועי** – כיצד שמרנו על קשר עם התלמידים, זיהוי מצוקות, צרכים ובקשות שנאספו במהלך התקופה האחרונה, פעילויות שנעשו
- **תכנון משותף של פתיחת שנת הלימודים** – הערכות למפגש הראשון של מחנכים עם תלמידיהם, בניית השבוע הראשון ללימודים, והכנת מפגשי הורים, ריענון ההנחיות, הכרות עם המרחבים המוגנים

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

ועד הורים והנהלת המוסד החינוכי

עיסוק באותם נושאים תוך הכנת מפגש ההורים מוסדי, בהשתתפות רכז הביטחון המוסדי ונציג היישוב

אסיפת הורים לפני פתיחת שנת הלימודים

הזמנה פתוחה להורי בית הספר למפגש הכנה לקראת החזרה ללימודים. המפגש יתמקד בשיתוף בתחושות, בהכרות עם תכנית הלימודים לשבוע הראשון-שבועיים ראשונים, בריענון הנחיות ביטחון והכרות עם המרחבים המוגנים במוסדות.

אסיפת הורים: הורים מתמודדים במצבי חרום

<http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/444BAED1-BD36-4254-8C22-670D975BC16C/133269/horimbeherum2011.pdf>

אתר בית הספר

אתר בית הספר יציע פעילויות לחופשה בזמן מלחמה, קישורים לתכניות התמודדות במצבי לחץ, איגרת להורים, איגרת לתלמידים, טלפונים חשובים ועוד.

מועצת תלמידים

מומלץ לשתף את מועצת התלמידים בתכנון שיח ופעילות לקראת שבוע פתיחת שנה"ל

השבוע הראשון של שנת הלימודים

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

רציונל - שאיפה לחזרה לשגרה, הפגות מגוונות תוך העזרות באומנויות וביצירה, בניית מרחבים לשיח בטוח, ביצוע של שעות למידה במקצועות השונים מעגלים מגוונים של שיתוף, בניית ההכרות עם תלמידים ואנשי צוות חדשים, איתור ילדים הזקוקים למענה ייחודי ולטיפול, שילוב בין פעולות הפגה בתוך בית הספר ואם ניתן מחוץ לבית הספר, הקפדה על שעות לימוד, לא לוותר על התחלת עיסוק במיומנויות יסוד

היום הראשון ללימודים

חזרה חגיגית למוסד החינוכי כמו בכל שנה, מפגשי שיח, ריענון נוהלי הביטחון, כניסת היועצות לכיתות, קבלת תלמידים חדשים למוסד, העברת איגרת להורים עם פרטי השפ"ח היישובי ונהלי הביטחון.

מוסדות חינוך ביישובי עוטף עזה מרחב 0-7

טיפול אישי, שיוך משפחתי, על רקע פרידה מהבית, פרדה מהורים, התייחסות להעדר תחושת חוסן של הבית. במצב של המשך לחימה: הפעלת מוסדות חינוך במשמרות על פי הקף מיגון, ואישורי פק"ע באם לא תהיה חזרה ללימודים והמשפחות תשארנה ביישובים אליהם התפנו יקלטו התלמידים במוסד החינוכי המקומי הקרוב והמתאים ביותר לצרכי התלמיד.

סדר היום

החזרה לשגרה תהיה הדרגתית תוך התייחסות מיוחדת לתלמידי השכבות החדשות.

1. מחנכי הכיתות יפתחו ו את היום בשעת חינוך ויסגרו במעגל שיח.
2. במהלך היום ישובצו פעילויות הפגה, יתקיים שיח מאתר צרכים ומחזק, יעשה שימוש בכלים כמו כתיבה יוצרת אומנויות פלסטיות תאטרון ומזיקה.

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* *טלפון 5603259* פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il
high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

3. יתקיימו טקסים חגיגיים

4. תהיה התייחסות לנושאים הבאים:

- היכרות בכיתות חדשות, או שהמחנך חדש
- העמקת ההיכרות בכיתות בהן היכרות עוד משנה"ל הקודמת
- חיבור לחוויות הקיץ
- תאום ציפיות
- חזה כיתתי
- תקנון ביה"ס
- למידה מתוך הצלחות
- טיפוח המסוגלות של התלמיד
- תחושת שייכות

במקרה של המשך לחימה ואי פתיחת מוסדות

תגבור הלמידה מרחוק באתרים הכיתתיים והבית ספריי
המשך קשר מורה תלמיד ווירטואלי וטלפוני
המשך פעילות במקלטים הגדולים
שיבוץ תלמידים מתפנים באותם מקומות שמשפחותיהם נמצאות
פתיחת המוסדות לחינוך מיוחד במרחבים המוגנים
פתיחה במשמרות על פי הקץ המקלטים בחינוך העל יסודי בתאום עם
פיקוד העורף

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

אסופת פעילויות מוצעת³

הקדמה

מומלץ, כי שיחות הפתיחה לשנת הלימודים יעסקו בחוויות שעברו התלמידים בחופשה, (השנה יש חשיבות מיוחדת להשפעת המלחמה שהייתה במהלך הקיץ), במעבר של התלמידים מחופשה למסגרת הלימודים, בחיזוק הקשרים החברתיים, ובבניית החוסן של התלמידים להתמודד עם האירועים.

בד בבד חשוב בפתיחת שנה לעסוק גם בהיכרות של התלמידים את החברים לספסל הלימודים והיכרות עם הצוות הלימודי, במידה והם מכירים משנים קודמות חשוב ולהעמיק את ההיכרות, יש לתאם ציפיות (בין הצוות החינוכי לתלמידים, לבין התלמידים לבין עצמם), ובמשאלות שיש לתלמידים מהשנה החדשה.

כל אלה יחזקו את תחושת האופטימיות והחיוביות של התלמידים ואת תחושת השייכות והמסוגלות שלהם. וכפועל יוצא מכך את תחושת הלכידות של התלמידים בכיתות ובביה"ס בכלל.

³ מתוך: <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=1112>

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

מטרות הפעילות:

- לאבחן את הלך רוחם של התלמידים עם החזרה מהחופשה .
מה שלומם? מה עבר עליהם בחופשה? כיצד השפיעו עליהם אירועי המלחמה שהייתה בקיץ?
- לאתר ולחזק את הכוחות האישיים של התלמידים להתמודד עם המצב.
(בד בבד לאתר תלמידים שנמצאים בחרדה ולהפנותם לטיפול היועצות)
- להעמיק את ההיכרות בין בתלמידים לבין עצמם ולצוות החינוכי.
- לחזק את התמיכה החברתית בין התלמידים , החשובה ליצירת תחושה של מוגנות ושייכות.
- לערוך תיאום ציפיות וחזרה כיתתי על מנת ליצור מסגרת עבודה בהירה.
- להכיר את משאלות התלמידים ולקרבתם לכדי מימוש המשאלה/ היעד שבחרו.

חלק א': היערכות בית הספר בעקבות המלחמה – הכנה לפתיחת שנת הלימודים

הצעות לשיחות בכיתות (מתוך חוברת של משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, שפ"י⁴)

שיחה ראשונה – מה שלומי...

השיחה הראשונה מכוונת לאפשר לתלמידים להעלות חוויות מהחופשה, ליצור את "היחד" הקבוצתי, ולהתרשם מהנושאים שמעסיקים אותם. בתחילה מומלץ להזמין את התלמידים לספר כל חוויה בה הם בוחרים,

⁴ <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=1112>

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

כולל חוויות חיוביות מטילים ובילויים ולא רק חוויות מהמצב הקשה. יש לאפשר כל סוג של שיח ללא הכוונה של התוכן. כך יתקבל מידע שלם לגבי אופי החוויות והמטענים שהתלמידים מביאים עימם מהחופשה. יתכן שיהיו כאלה שרק מצב המלחמה יעסיק אותם ואחרים שירצו לדבר על דברים שאינם קשורים במצב המלחמה.

אחרי סבב ראשון ניתן (אם יש צורך – על-פי הנושאים שעלו) לאפשר עוד סבב שבו מכוונים התייחסות למצב במשפטים כגון:

"השבועות האחרונים היו שבועות קשים... אזורים שלמים היו מופגזים...לכולנו חוויות שונות מהמצב. אני מזמין/מזמינה אתכם לשתף אותנו בחוויות השונות... באירועים שקרו לכם... הקשיבו לסיפורים ורשמו אלו כוחות גיליתם אצל הדובר באופן שבו הוא/היא התמודדו עם המצב".

בסיכום סבב זה מומלץ:

להדהד תחושות, מחשבות ורגשות שבטאו הילדים במהלך המפגש ולתת להם לגיטימציה

להדהד את כוחות ההתמודדות שעלו מתוך הסיפורים

לברר עם התלמידים מה אפשר לתלמידים לספר על עצמם ואיך ניתן ליצור תנאים שנוכל לדבר בכיתה על החוויות שלנו?

לדוגמא:

" כששוחחנו היום על החוויות שלנו, ילדים בטאו: צער, כעס.... כאבים במקומות שונים בגוף.... התייחסות למשפחה שלהם, למצב הביטחוני, לפרידה מחברים.....

ראינו שכל אחד מאתנו מגיב בדרכו שלו.

בואו נתרכז במה שילדים ספרו על הדרכים בהן התמודדו עם המצב, למשל, שיתוף חברים ב – SMS, הסחת הדעת על ידי מוסיקה.....

כדאי לסיים כל מפגש בתרגילי הרפיה. להלן שני רעיונות להרפיה:

הרפיה שרירית

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

הרפיה מכוונת ומדורגת של השרירים.

שיטת ג'קובסון – סדרת הנחיות שקטות ומתונות לכיווץ בחזקה של קבוצות שונות של שרירים והרפיתם. יש לחזור כמה פעמים על הכיווץ וההרפיה.

אפשר להתחיל בכפות הרגליים, לעבור לשוקיים, לירכיים, לשרירי הסגור, לבטן התחתונה, לשרירי הבטן, בית החזה, כפות הידיים, המרפקים, הזרועות, הכתפיים, הצוואר. כשמגיעים לראש יש לכווץ ולהרפות לחילופין את המצח, העיניים, הלחיים, הפה ואת כל שרירי הפנים יחד.

אנחנו עומדים לתרגל ביחד תהליך של הרפיה.

בעוד זמן קצר נכנס לאווירה של נינוחות ורפיון. כדי שהגוף שלנו יאגור אנרגיות חיוביות עליו לאפשר לעצמו הרפיה, רפיון שרירים, עלינו ליצור לנו מקום לאוויר, לאפשר זרימה טובה של דם, חמצן ואנרגיות חיוביות. ההרפיה שאותה נתרגל מבוססת על כווץ של שרירים ואז שחרורם באופן הדרגתי עד כדי תחושת הרפיה.

וכעת נשב בתנוחה נוחה, נדאג שיהיה לנו מספיק מקום לרגליים, נרגיש את הישבן מונח בנוחות, ותופס מקום מלא על הכסא, נשתדל שלא יהיו לנו אברים חסומים כדי שתתאפשר זרימה בכל הגוף.

הרגליים לא מונחות זו על זו, הידיים לצידי הגוף.

נעצום עיניים, נרגיש אותן עצומות בנינוחות.

נתחיל את ההרפיה בשלוש נשימות עמוקות.

הנשימות משפיעות מאוד על לחץ הדם, מתח השרירים, וטמפרטורת הגוף.

ננשום כך שנמלא את הבטן אוויר, כך שהבטן תתנפח כמו כדור ואז נוציא

את האוויר לאט לאט. נרוקן את הבטן מהאוויר.

שוב ננשום עמוק, ונרוקן את הבטן, ופעם אחרונה, ננשום עמוק...ונרוקן

את הבטן.

עכשיו נתחיל את לכווץ ולשחרר את אברי הגוף השונים. על ידי כווץ, אנו

יכולים לחוש טוב יותר את ההרפיה שאחרי הכווץ. נכווץ ונשחרר כל איבר

פעמיים.

נכווץ את כף היד לאגרוף, נרגיש אגרוף חזק, ונרפה לאט לאט, נשחרר את

כף היד נשחרר את האצבעות, ושוב....

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

נכוון את היד כולה כך שתתקרב אל האוזן, ונרפה אותה כך שנרגיש אותה
רפויה לחלוטין ושוב....

Shaking - נייעור

מזמינים את התלמידים לעמוד בתנוחה נוחה עם ברכיים מעט כפופות
ובמשך 4 דקות לנער את אברי הגוף, גפיים, ראש, גוף, לצלילי מחיקה
קצבית. בתום 4 דקות לבקש מן התלמידים לעמוד, לנשום עמוק ולהתרכז
בתחושות של הגוף.

שיחה שנייה – גילוי עצמי של כוחות התמודדות

מטרתה של שיחה זו היא לבסס את תחושת המסוגלות האישית
להתמודד במצבי קושי ומשבר, להעצים ולהעשיר את האופציות
להתמודדות.

בשיחה זו נשתמש בגישת ה"חקר המוקיר". גישה זו מתמקדת בחוויות
הצלחה מן העבר, של התמודדות במצבי קושי ומשבר. באמצעות הבדיקה
והלמידה של: מה שרת? מה עזר? מה נתן כוח להתמודד? מאתר הפרט
את המשאבים (הפנימיים והחיצוניים) המסייעים לו והעומדים לרשותו.
דווקא ההתמקדות בחוויית הצלחה מעצימה את תחושת המסוגלות. גישה
זו מבוססת על מחקרים המראים כי התמקדות במה שעובד ובשאיפות
לעתיד יעילה יותר, פועלת מהר יותר ומשיגה תוצאות הניתנות לשימור.
יש לזכור כי לא רק סיפורים הרואיים מעידים על יכולות להתמודד ועל
מקורות כוח. חווית ההתמודדות היא סובייקטיבית. (גם תגובות כמו בכי,
רעד חזקה, המסוגלים לגייס את הסביבה, יכולים להיחשב למקורות כוח
).

עיבוד באמצעות גישת החקר מוקיר

לתלמידי הכיתות הצעירות בביה"ס היסודי (א-ו)
נסו להיזכר באירוע או במצב שבו הייתם בלחץ, שהיה לכם קשה, ולמרות
הקושי הצלחתם להתגבר. תארו מה קרה באירוע ואיך התמודדתם? חשבו
מה עזר לכם להתמודד? איזו תכונה או מחשבה שלכם עזרו לכם
להתמודד? האם נעזרתם במישהו על מנת להתמודד?

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il
high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

תארו לעצמכם שפיה או קוסם יכולים לתת לכם עכשיו כל מיני כוחות כדי להתגבר על הקושי במצב המלחמה. תארו כמו מה אתם עכשיו? (כמו טרקטור ש... כמו בלון... וכד.).

בואו נבדוק כל אחד מהדימויים שהצעתם. איזה כוח מוסיף לנו כל דימוי? חישבו על דימוי שעלה בכיתה שהייתם רוצים לאמץ לעצמכם להמשך ההתמודדות. מהו?

שיחה שלישית – הכרות עם סגנונות שונים להתמודדות (ראה נספחים) לתלמידי הכיתות הצעירות בביה"ס היסודי (א-ו)

לכל אחד מהילדים יש דרך משלו להתמודד עם מצב לחץ. יש כאלה שמפעילים את הגוף, יש כאלה שחושבים איך כדאי להם לפתור את בעיית הלחץ, יש כאלה שמספרים איך הם מרגישים, יש שמסתייעים במשפחה שלהם, יש כאלה שמתפללים, יש כאלה שמתחזקים כשהם יחד עם חברים אחרים, ויש שמפעילים את הדמיון שלהם.

בואו נשחק בגיבורים שמתמודדים כל פעם בדרך אחרת - בואו נהיה "גיבורים של גוף" – איך הגוף שלנו יכול לעזור לנו להתמודד?...

- בואו נהיה כולנו מחפשי מטמון ונחשוב איך פותרים את מצב הלחץ?
- בואו נהיה רגשות ונחשוב איך הרגשות שלנו היו יכולים לעזור לנו להתמודד עם המצב? ... מה אומר לנו העצב... מה אומר לנו הכעס... מה אומרת התקווה...מה אומרת השמחה?...וכד'. איך רגשות אלה היו באים לידי ביטוי בציוור בתנועה בשיר?...

- בואו נחשוב על המשפחות שלנו, עם מי במשפחה אני מדבר כאשר קשה לי... מה אפשר לעשות ביחד עם בני המשפחה שיכול להקל עלינו? ...
- בואו נחשוב על תפילה שמחזקת אותנו...בואו נמציא תפילות שיחזקו אותנו...

- בואו נציע הצעות כיצד כל אחד יכול לעזור ולהיעזר בחבר? ...
- בואו נרשה לעצמנו לחלום...לדמיין, לצחוק... ולהמציא לנו רעיונות שיכולים לגרום לנו להרגיש טוב יותר ולשכוח קצת את מצב הלחץ...

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* *טלפון 5603259* פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il
high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

חלק ב': היכרות

רקע: לקראת היום הראשון ...

היום הראשון ללימודים מלווה בדרך כלל ברגשות מעורבים. מחד, חשים התלמידים מתיחות וחשש מפני השנה החדשה (איך אתרגל שוב לבית הספר, האם החומר יהפוך קשה יותר? איך תהייה המחנכת? האם אהיה מקובל השנה?)ומאידך החזרה לבית הספר מביאה עימה ציפייה והנעה לעשייה (אוכל לשפר את הישגי בלימודים... השנה אשתדל להשתתף יותר... אמצא לי חברים חדשים...).

לנו כצוות חינוכי יש את היכולת להפחית את תחושת המתח והחשש (שלנו ושל התלמידים) ולחזק תחושות חיוביות, כמוטיבציה וציפיות.

איך נוכל לעשות זאת?

☺ הכרות בין תלמידי הכיתה. יש לשים לב לתלמידים חדשים. בכיתות שכבר למדו יחד כדאי לתת דגש על רבדים נוספים (לשוחח על נושא כלשהו, לגלות פרטים אישיים ומפתיעים על חברי...)

👉 כדאי לבוא לשיעור מצוידים ב 2-3 פעילויות כדי למנוע מצב שהתלמידים כבר מכירים את הפעילות או שהפעילות לא כ"כ מתאימה להם.

☺ יש לתת מקום לתלמידים לספר מה עבר עליהם בחופשת הקיץ. בהפעלה מסוג זה אנו מרככים את המעבר מחופשה והעדר מסגרת, ללימודים ומסגרת יציבה.

👉 ניתן לשאול את התלמידים על דבר מעניין שעשו בחופשה, (לשוחח\לצייר) או לחילופין מה לא הספקת לעשות.

☺ **תיאום ציפיות – תיאום ציפיות מומלץ לערוך בארבעה רבדים:**

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

1. **תיאום ציפיות אישי** – התלמיד עם עצמו. אפשר לתת לתלמיד לכתוב באופן חופשי על ציפיותיו מהשנה הבאה, וניתן לחלק דפים עם היגדים ולהשלים (לדוגמא: "אני מצפה שבשנת הלימודים הקרובה אני אוכל ל..."), "אני מקווה שבשנת הלימודים הקרובה הכיתה תהיה הרבה יותר... כדי שאוכל ל...").

דפים אלו יכולים להישאר אצל התלמיד, או שניתן לאסוף אותם ולשמור בבקבוק סגור ולחלק שוב בסוף שנה, כך כל תלמיד יוכל לראות הלכה למעשה אם עמד בציפיות.

2. **תלמיד-מורה** אותו ניתן לעשות על ידי שאלוני ציפיות אנונימיים או עם שם (לבחירת התלמיד) כמו כן חשוב למצוא זמן בשבועות הראשונים לשיחה אישית עם כל תלמיד.

3. **תלמיד-כיתה**, כדאי לתת לתלמידים מקום להביע את הציפיות שלהם מהחברים ("הייתי רוצה שהשנה ישתפו את כולם כשעורכים מסיבה"). ניתן לערוך שיחה חופשית או לבקש שכל תלמיד יכתוב דבר אחד שחשוב לו שיהיה בכיתה, לפזר את ההיגדים של חברי הכיתה ולבקש שיגיבו עליהם או (במיוחד בכיתות סוערות) לתלות את הבקשות של כולם על קיר בכיתה כמעין "תקנון" ולהסביר שכשם שאני רוצה שיכבדו את הבקשה שלי אני אעשה מאמץ לכבד את בקשת האחר.

4. **כיתה- מורה – "חזרה כיתתי"**, חזרה כיתתי הינו מהלך שבו יוצר המורה עם הכיתה בסיס מערך של הסכמות לגבי נורמות התנהגות ודרכי ניהול הלמידה. כדאי לשתף את התלמידים בבניית החזרה, כך הוא יהיה בעל משמעות רבה יותר עבורם. לומר מה אני מצפה כמורה, מה אתם מצפים כתלמידים, ואיפה ניתן להיפגש. חשוב לדעת שאם לא עושים תיאום ציפיות התלמידים כל הזמן מנחשים, הם אינם יודעים למה לצפות ולכן "מנסים" את המורה, דבר שעלול להביא להיתקלויות מיותרות רבות, ואנרגיות מבחזבות. יש לזכור שיש נושאים בהם לא קיים מקום למשא ומתן בעיקר כשמדובר בנורמות בית ספריות (לדוג' חומר הלימוד, להגיע בזמן לשיעור וכדו').

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

אולם, קיים מרחב גדול של קבלת החלטות שבהם על המורה והכיתה לקבוע נורמות במשותף. (לדוג' השתתפות בכיתה, מהי הפרת משמעת, שיעורי בית – כמות, אי הכנה, יום שישי...)

עצם עריכת החחה משדרת שיתוף. המורה אינו היחיד שקובע, יש משא ומתן, וגם התלמידים מחזמים להביע עמדתם ולבקש בקשות משלהם. הסימטריה נותנת תחושה טובה, גם אם היא בגבולות צרים.

☞ דרך מעניינת לבצע את התקנון היא 'הרמזור'. כשאדם – גבול אדום עליו אסור לעבור. (למשל שקר על מעשה כלשהו), כתום – תופעות שליליות הגוררות תגובה. (לדוג', הפרעה בשיעור גוררת התרעה, הפרעה נוספת – עליך לעשות עבודה בנושא...או לסכם על...), ירוק – תחומים בהם המורה מקלה. (לדוג' תלמיד שנכשל במבחן יכול לשפר במבחנים חוזרים ללא הגבלה).

☞ יעיל יהיה לתלות את התקנון בכיתה, לפחות בחודשים הראשונים. כמו כן ניתן למנות תלמיד או שניים להכין עותק לכל תלמיד.

☺ שיפור תחושת השייכות על ידי חיזוק האנ"י. כדי שתלמיד יחוש שייך הוא צריך להרגיש:
אהוב – שהמורה בעדו.

🔔 יחס של כבוד (חחה כיתתי, ביקורת רק כלפי ההתנהגות ולא כלפי התלמיד, סנקציות שהן תוצאה הגיונית של המעשה ותמיד בליווי הסבר תומך ואוירה של הקשבה).

🔔 לאפשר הזדמנות שניה ואפילו שלישית (בבחינה, שיעורי בית שיפור, התנהגות ..) התחשבות בקשיים (לימודיים, התנהגותיים וכו') בעזרת הערכות מתאימה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

נחוץ – שיתוף התלמידים במהלך הלמידה (הפעלות, הצגות שהתלמידים

יעבירו...)

ל אפשר בחירה – בערבי כיתה, נושאים לשיעורי חינוך וכו'
נתינת תפקיד לכל תלמיד (אחראי יומן, וועדת קישוט, אחראי

מאוורר

תורני ניקיון, תורן מפתח כיתה, תורן ביקור חולים...)

יכול – אמון ביכולת והצבת סטנדרטים שיזמנו חוויות של הצלחה.
רעיון נחמד לחיזוק תחושת השייכות הוא להכין צ'ופר שיחכה לכל ילד
על

השולחן בתחילת השיעור (או לחלק אחר כך) . דבר נוסף ניתן לחלק מערכת שעות

סימניה לכל ילד כששמו כבר מתנוסס עליה, כך הילד מקבל תחושה שחיכו לו.

הכרות...

יש רמות שונות של הכרות, חשוב להגדיר במדויק מי אמור להכיר ומה.
לדוגמא, כיתה חדשה שהתלמידים בה לא מכירים אחד את השני, (כמו בכיתה א') דורשת הכרות אחת, וכיתה שלומדת יחד כמה שנים ורק המורה חדש / שמצטרפים אליה תלמידים חדשים – דורשת הכרות אחרת.

מספיק תרגיל הכרות או שניים לתחילת השנה, את השאר אפשר לעשות במשך השנה.

מרכיב חשוב בתהליך ההכרות זו האווירה הפתוחה. אם נוצר רושם שמצפים מהתלמיד להיות 'משהו' – אזי הם לא חושפים את עצמם. אוירה פתוחה ומקבלת יוצרת אפשרות לגילוי.

נסו לנצל זמן איכות זה כדי לשים לב לחוששים מבין הילדים, לבולטים וכו' ... אך אל תמהרו להסיק מסקנות.

יש מקום לכבד את התלמיד ורצונו לשמור סודות... לא הכל צריך לגלות.

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* *טלפון 5603259* פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il
high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

רצוי לפתוח בהכרות ומיד לאחריה לערוך תיאום ציפיות.

פעילות היכרות

תפזורת שמות:

שמים במרכז הכיתה בריסטול וטושים המורה רושמת את שמה וכל תלמיד שמזהה אות שמופיעה גם בשמו מחמן לרשום את השם כמו בתשבץ/תפזורת. ניתן לבקש מכל תלמיד לצרף לשמו תחביב/חיה שאוהב וכד'

מי אני זה שמי

כל תלמיד מקבל מדבקה, רושם עליה את שמו. אוספים את כל המדבקות מערבבים מחלקים שוב. (יש לשים לב שתלמיד לא יקבל בחזרה את שמו) בסבב כל "בעל שם" יוכל לקבל את שמו בחזרה מזה "שמחזיק בשמו" רק אם יענה על שאלה שלו לשביעות רצונו. זה שענה על השאלה וקיבל חזרה את שמו ישאל את התלמיד שאת שמו הוא מחזיק וכך הלאה.

היכרות באמצעות קלפי אסוציאציות

חומרים:

בריסטול

קלפי אסוציאציות

לורדים צבעוניים

הכנה מוקדמת:

מכינים על בריסטול טבלה ריקה ובה משבצות כמספר תלמידי הכיתה, כל משבצת בגודל קלף.

מסדרים את הכיתה במעגל, מניחים באמצע את הבריסטול ומסביבו את

קלפי האסוציאציות

(לפני שהתלמידים נכנסים)

הפעילות:

ההוראה:

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

לפני שאנו מכירים זה את זה, אני מבקשת מכל אחד להסתכל על הקלפים, לבחור קלף המתאר את הרגשתו עכשיו, המפגש הראשון שלי עם ביה"ס, עם המחנכת, עם החברים לכיתה. לקחת את הקלף להדביקו / להניח באחת המשבצות ולרשום את שמו. במליאה:

כל אחד מציג את עצמו ומספר במשפט אחד מדין בחר בקלף לתאר את הרגשתו.

סיכום:

ע"י המחנכת: יש רגשות רבים, רשות מבולבלים של שמחה והתרגשות לקראת החדש אך גם של חשש, דאגה ופחד מפני הלא נודע. במהלך השבוע הקרוב אנו נעבוד על השינוי שכולנו עוברים ביחד כך שבסוף התהליך כולם "ירגישו בבית" שייכים, יכירו חברים חדשים והרגשות המדאיגים יתפוגגו.

המחנכת תציע לפנות אליה בכל נושא, שאלה, חשש, דאגה שעולים וביחד יתגברו....

ניתן לשמור את הבריסטול, ולאחר כחודש לקראת החגים לחזור על הפעילות, ולבדוק מה השינויים שחלו ברגשותיהם ומה הביא לשינויים...

מי זוכר?

על הרצפה(או על שולחן המורה) מונחות מדבקות ועליהם שמות התלמידים-המדבקות מונחות הפוכות.

המורה מרימה את אחת המדבקות, הילד ששמו מופיע עליה מדביק את המדבקה על חולצתו ומספר משהו על עצמו (ניתן לקבוע מראש על איזה תחום יספר הילד או להשאיר זאת לבחירת התלמיד) הוא מרים את המדבקה הבאה נותן לילד ששמו מופיע עליה, אותו הילד מספר משהו על עצמו וחוזר על מה שספר קודמו, הוא מרים מדבקה חדשה והילד שלו היא שייכת מספר על עצמו וחוזר על דברי קודמיו.

יד ביד לאורך כל הדרך

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

כל תלמיד מצויר את כף ידו ע"ג שמינית בריסטול בכל אחת מהאצבעות ירשום התלמיד משהו שמאפיין אותו (פרוט הנושאים יינתן ע"י המורה או שהתלמידים יחליטו יחד אילו נושאים הם רוצים שיופיעו)

כגון: מזל, צבע אהוב, תכונה מאפיינת, קבוצת ספורט אהודה וכו' התלמידים גזרים את כפות הידיים ושמים אותן על הרצפה הפוכים. כל תלמיד מרים כף יד מקריא מה כתוב בה ומנסה לנחש למי היא שייכת בסיום הפעילות ניתן להשתמש בעבודות לצורך קישוט הכתה עם כותרת כמו: " יד ביד לאורך כל הדרך, כולנו ביחד וכל אחד לחוד"

כדור ושם

המורה עומד במרכז מעגל ומוסר את הכדור לאחד המשתתפים כשהוא קורא בשמו הפרטי, תופס הכדור קורא את שמו – עצמו – ומוסר הלאה. בשלב הבא כל אחד קורא בשם הילד שאליו הוא זורק את הכדור.

שרשרת שמות

יושבים במעגל, כל אחד צריך לומר את שמו ושם הקודם לו, הבא קורא את שני השמות הקודמים לו בנוסף לשמו וכו'.

סמל

כל תלמיד רושם את שמו על פתק ומוסיף ציור שמסמל אותו, ניתן לערוך סבב שיתופי. את הפתק שמים על דש הבגד או במקום הישיבה.

'סדר שיהיה כאן!

מתחלקים לקבוצות של 5-10 תלמידים. עושים תחרות בין הקבוצות כשצריך להסתדר לפי קטגוריות שהמורה מכריז עליהן. לדוג' שמות לפי סדר א'-ב', חודשי לידה, מקום במשפחה...

הכריות מוזרות

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

כולם רצים ומציגים את עצמם אחד בפני השני, על פי אות מהמורה הם עושים זאת תוך כדי בכי, צחוק, שירה, זחילה וכו'

דף החתמות

מחלקים דף שבו ההוראה "מצאו מישהו ש..." ורשמו את שמם. רשמו ככל האפשר יותר שמות" - לדוגמא:

שם כשמך..

שם מתחיל באותה אות של שמך...

נולדו בחודש בו נולדת...

הכי קטן בבית...

שיש לו חית מחמד... מהי? ...

שהיית רוצה להכיר טוב יותר...

התלמידים מסתובבים ורושמים ובסוף עורכים סיכום ומראים לתלמידים כמה דברים חדשים ניתן ללמוד במעט זמן וכמה הם עוד ילמדו במהלך השנה.

העמקת ההיכרות

הפנים שלי

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

כל תלמיד מקבל שבלונה של פנים
במקום של העיניים הוא צריך לכתוב/לצייר/להדביק מתוך ג'ורנלים-מה
הוא אוהב לראות
באותו האופן במקום של האף- מה הוא אוהב להריח
במקום של הפה- מה הוא אוהב לאכול
אחזניים- מה הוא אוהב לשמוע
ניתן גם לעשות זאת עם השאלות הבאות(עם התלמידים הבוגרים
יותר):איך הוא רוצה לראות את עצמו בסוף השנה?, מה הוא רוצה לראות
הכתה השנה?
איזו אוירה הוא רוצה שתהיה השנה בכתה
איזה משפטים הוא רוצה לשמוע-מהמורה, מהחברים לכתה
מה הוא רוצה להיות מסוגל להגיד על עצמו בסוף השנה

קרוסלה

תלמידי הכיתה יושבים בשני מעגלים (מעגל פנימי וחיצוני) או בשורות זה
מול זה (מול כל ילד מצוי ילד אחר) . המורה מעלה נושא או שואל שאלה
וכל זוג תלמידים משוחח על כך. בתום דקה או יותר כל תלמיד במעגל
הפנימי זז כך שנוצרים זוגות חדשים. לאחר מכן יתבקשו התלמידים לספר
על דברים מעניינים ששמעו או שסיפרו ועל הרגשתם במהלך המשחק.

רעיונות לנושאים:

המקצוע שאני הכי אוהב בבית הספר...

התחביב שלי הוא...

הסרט הכי מעניין שראיתי היה...

חשוב לי שבכיתה יהיה...

הדבר הכי מצחיק שקרה לי...

נפליג לשנה החדשה...

הכתה מתחלקת לקבוצות בנות 5-6 תלמידים

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

כל תלמיד צריך לרשום 4-5 דברים שחשוב לו לקחת אותם באופן אישי להפלגה לעבר השנה החדשה (חוסר אלימות, מורה טובה, עזרה בלימודים, חדרות בין התלמידים וכו')
לאחר מכן התלמידים דנים בקבוצות ועליהם להחליט אילו 3 דברים חיוניים לקבוצה לקחת להפלגה.

את שלושת הדברים הם רושמים ע"ג ניר הגזור בצורת ארגז מסע אשר מחובר לו סקוטש אותו ניתן לחבר לספינת ניר המחוברת כרגע ללוח

בספינה יש מקום רק ל-5 ארגזים וכל קבוצה צריכה להגיע להסכמה עם הקבוצה שלפניה אילו 5 ארגזים יישארו בספינה

את הספינה עם ארגזי התלמידים נדביק על קיר בכתה או מעל הלוח ונכתוב "כתה ד/1 מפליגה לשנה חדשה"

שעון הפגישות

חומרים נדרשים: שעון לכל תלמיד, מוסיקת רקע.

מהלך הפעילות:

המורה נותנת הוראה לקבוע פגישה לשעות 9,6,3,12, התלמידים מסתובבים בכיתה וקובעים את הפגישות. הפגישות תתקיימנה בזוגות. אסור לקיים פגישה עם כמה תלמידים בן זמנית. אסור לקיים פגישה עם אותו חבר. לאחר שכולם מלאו את "לוח הזמנים" שלהם בפגישות המנחה בוחר שעה ומכריז על הפגישה בשעה זו. לאחר שכל זוג נפגש. המנחה מכריז על נושא השיחה. על הזוג לשוחח על הנושא הנבחר במשך דקה-5 דקות ואז המנחה מחליף שעה.

נושאים לשיחה לדוגמא:

בע"ח אהוב, מה אני שונא לעשות כשאני קם בבוקר, חוויה מהחופש הגדול, סרט שאני אוהב, מקצוע שאני לא אוהב ללמוד, משהו שמרגיז אותי וכו'.

"כרטיס ברכה מיוחד"

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

כל תלמיד מקבל כרטיס יפה על ניר צבעוני מקופל לשניים. בצד אחד רשום שמו של חבר בכיתה בשיכול אותיות, עליו לנחש מהו השם, ולאחר שניחש לכתוב ברכה לכבוד השנה החדשה בחלק השני. רצוי שבכל אחד מן הכרטיסים תוסיף המורה מראש ברכה לתלמיד לשנה החדשה.

לאחר שהתלמידים סיימו במליאה: כל תלמיד מגיש אץ הברכה לחבר ששמו היה רשום בשיכול אותיות. מי שרוצה יכול לשתף בברכה שקיבל. * חשוב לשים לב כשמחלקים את הכרטיסים לא לתת לתלמיד את הכרטיס שעליו מצוין שמו. אם יש שני תלמידים בעלי אותו שם בכיתה כדאי להוסיף את שם המשפחה או את האות הראשונה של שם המשפחה.

שפת הג'בריש

הפעילות מיועדת לתלמידים שמכירים משנה קודמת. מחלקים את הכיתה לזוגות וכל אחד מבני הזוג מספר לחברו על נושא שהוסכם מראש (על עצמו, חווית קיץ, תחום עניין וכד') בשפת הג'בריש, בן הזוג מנסה להבין מה סיפרו לו. במליאה: מבררים ביחד האם הצליחו לנחש מה סיפרו להם החברים, מה סייע להם להבין (שפת הגוף, רמזים בשפה, הכרות מוקדמת וכד') ומה לא אפשר את הבנת הסיפור....

חוויות קיץ

מניחים במרכז הכיתה בצורה אסטטית חפצים הקשורים לחוויות קיץ: חוברות נסיעה, בגד-ים, מטקות, משקפי שמש, קרם הגנה/שיזוף יומן אישי, ספר, תמונות ממקומות אקזוטיים, שעון מעורר, שרשרת, טבעת, פלאפון, נעלי ים כרטיס קולנוע, כרטיס אוטובוס ועוד...ועוד... מבקשים מהתלמידים לבחור (כל אחד בתורו) חפץ שמזכיר לו חוויות קיץ שהיה רוצה לספר ... לוקחים, מספרים ומחזירים לערמה....

משחק המתנות

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

משחק נחמד ומשעשע לתחילת שנה המאפשר ביטוי ושימוש בהומור ולכן נהדר להפגת המתח שמתלווה להתחלות המשחק מאפשר היכרות עם תלמידי הכיתה החדשה אך הוא מצוין גם לתלמידי הכיתות שכבר מכירים זה את זה.

ההכנות:

ניתן להשתמש בדף המתנות המוכן או להכין מצבור שונה של מתנות המורה יגזור את דף המתנות ויקפל אותם לפתקים כך שלא ניתן יהיה לראות מה כתוב בפתק.
את הפתקים יש לשים בסלסלה.

אופן המשחק:

כל תלמיד ישלוף מהסלסילה פתק ויראה מה קיבל מתנה לכבוד השנה החדשה.
בסבב כל אחד מהתלמידים יספר מדוע המתנה שקיבל היא בדיוק מה שרצה לתחילת השנה ולמה היא תשמש אותו.

"פרפרים בראש" (טקסט בנספחים)

מכינים "רקע" שבו כמו בציור ילדי נאיבי בתים, פרחים אנשים שמש וכד'.
קוראים את השיר המצורף. ומבקשים מכל תלמיד לבחור לו את ה"פרפר" שלו עכשיו.

למשל: פרפרים בראש, פרפר של חופש, פרפרים בבטן, פרפר לכוד ברשת, פרפר חופשי, אפשר להוסיף דיבור לפרפר, אפשר להשתמש בתכונות הפרפר: נפנוף בכנפיים, "להתפרפר", וכו'.

בקשו מן התלמידים לאחר שהניחו את הפרפר להתייחס לבחירתם, למיקום שהניחו את הפרפר, לצבעו, מדוע בחרו בפרפר זה וכד'.

ברכה לשנה החדשה:

אפשרות א':

לתלות על קיר בכיתה מעטפות כמספר תלמידי הכיתה והמחנכת על כל

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

מעטפה שם של תלמיד. בכיתה כל תלמיד מגריל שם של חבר שלו הוא מחויב לכתוב ברכה לשנה החדשה, ולאחרים עפ"י בחירתו. משאירים את המעטפות כשבוע ימים. לפני ערב ראש השנה מורידים את המעטפות סוגרים ומגישים בשעת מחנך לכל תלמיד. חשוב לבדוק כי לכולם ברכות ואם לא, לעודד אחרים לכתוב והמחנך בעצמו יכתוב לתלמידים אלו ברכות לשנה החדשה. כמו כן לדבר בכיתה על כך שאין מקום להשמצות במעטפות.
אפשרות ב': כרטיס ברכה מיוחד

כל תלמיד מקבל כרטיס יפה על ניר צבעוני מקופל לשניים. בצד אחד רשום שמו של חבר בכיתה בשיכול אותיות, עליו לנחש מהו השם, ולאחר שניחש לכתוב ברכה לכבוד השנה החדשה בחלק השני.
רצוי שבכל אחד מן הכרטיסים תוסיף המורה מראש ברכה לתלמיד לשנה החדשה.
לאחר שהתלמידים סיימו במליאה: כל תלמיד מגיש אץ הברכה לחבר ששמו היה רשום בשיכול אותיות. מי שרוצה יכול לשתף בברכה שקיבל.
* חשוב לשים לב כשמחלקים את הכרטיסים לא לתת לתלמיד את הכרטיס שעליו מצוין שמו. אם יש שני תלמידים בעלי אותו שם בכיתה כדאי להוסיף את שם המשפחה או את האות הראשונה של שם המשפחה.

חלק ג': תאום ציפיות

תאום ציפיות אישי וכיתתי

כל תלמיד מקבל דף עליו בצד אחד : חשוב לי השנה ש... ובצד השני : הכיתה עבורי היא....

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

בקבוצות/במליאה התלמידים מספרים על מה שכתבו, מתוך הדברים שעולים
בונים אמנת כיתה, גוזרים את הדפים ותולים על חבל באמצעות אטבים את ההיגדים.

הרהרתי וחשבתי ...

לפניך אוסף היגדים בהם ניתן להשתמש בדרכים שונות:

לתת לכל תלמידי הכיתה היגד דומה – התלמיד ישלים את ההיגד.

לתת לכל תלמיד היגד שונה.

לתת מספר היגדים.

כתוב המשך להיגדים:

_____ בחופשה

_____ כשהגעתי לביה"ס

_____ בתחילת השנה

_____ הייתי רוצה

_____ חברי לכיתה

_____ בביה"ס אני אוהב/ת

_____ בביה"ס אני שונא/ת

_____ בלילה אני

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* *טלפון 5603259* פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

עכשיו חסרים לי _____

אני חולם על _____

אני בטוח/ה שאני יכול/ה _____

חבל שלא _____

קשה לי _____

חלק ד': משאלות וכוחות

מפתחות להצלחה

"בכל התחלה נדרש ממך לפתוח דלתות חדשות, המפתח אליהן טמון
בנתינה ובעשייה"
(רבי נחמן מברסלב)

שלב א': המשימה: המפתח שלי להצלחה
לכל אחד מכם מפתח להצלחה, אנא, כתבו עליו מה לדעתכם הוא
המפתח להצלחה בלימודים/בחברה, או מה לדעתכם, בכם, יסייע לכם
להצליח...?

במליאה: כל אחד מציג בקצרה את המפתח שלו.

שלב ב': המשימה: צרור מפתחות להצלחה
שוטטו בחדר הציצו במפתחות של האחרים וצרו לכם צרור של מפתחות
שיביא להצלחה בלימודים/בחברה/ככיתה
לאחר שבחרתם את הצרור להצלחה חברו אותו בסרט שלפניכם, ושבו
כקבוצה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

במליאה: כל צוות מספר על הרציונאל שהביא אותם לחבר את המפתחות האישיים לסרט, ומדוע זה יכול להביא אותם להצלחה.

שלב ג': הנתינה: אנו נותנים מפתח להצלחה
כל קבוצה מקבלת מפתח ענק ובו עליה לכתוב מה חשוב שיהיה בצרור של..... כדי להצליח,

- מפתח 1: לתלמידים חדשים
- מפתח 2: לתלמידים שרוצים להצליח בלימודים
- מפתח 3: לתלמידים שרוצים להצליח בחברת התלמידים
- מפתח 4: לכיתה מגובשת
- מפתח 5: להצלחת המחנך בכיתה

במליאה:
כל קבוצה מציגה את המפתח שלה.
ואת התהליך שהביא אותה לבחור ב"צרור המפתחות" הזה.

את המפתחות מאגדים בצרור גדול, ותולים כך שבכל פעם שתלמיד נתקל "בדלת נעולה" יוכל להשתמש "בצרור המפתחות" ובכותבים אותו לעזרה.\

באיזו רגל להתחיל?

זוג רגליים נתן לנו הבורא
אי שם בקצה התחתון של גופנו
לא תמיד אנו זוכרים להתחשב בהן ולטפח אותן
אך מה רב משקלן בחיינו.
כשאנו עייפים- היכן מרגישים כאב?- ברגליים
כשאין לנו זמן- אנחנו אוכלים בעמידה
כשעובדים קשה- אנו כל היום על הרגליים
כשאנו רוצות להרגיש ולהראות יפה- אנו נועלות נעלי עקב
כשרוצים להצליח- מתחילים ברגל ימין

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255
כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il
high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

כשרוצים לבסס ולחזק אדם- מעמידים אותו על רגליו
וכשחלילה נתקלים במכשולים- מישהו שם לנו רגל
אז בואו ונתן כבוד לרגליים- נלמד לכלכל את צעדינו כדי שבסוף השנה
נוכל לטבול את רגלינו בשמן.

הנחיות

חלצו נעליים ושרטטו על גבי הדף המצורף את כף רגליכם גזרו זאת וכתבו
בתוך הרגל מהם הצעדים הראשונים אותם אתם מתכננים לקראת
תחילת השנה, היכן אתם רוצים להשאיר עקבות, מה עלול "לשים לכם
רגל"- להערים קשיים.
השתמשו בביטויים שמופיעה בהם המילה רגל.

ניבים וביטויים הקשורים לרגל

יש רגליים לדבר
לשקר אין רגליים
עומד על רגליו
שם לו רגל
להתחיל ברגל ימין/שמאל
עקב בצד אגודל
להשאיר עקבות
לכלכל את צעדיי
הצנע לכת
עפר אני תחת כפות רגליך
העמיד אותו על רגליו
טובל בשמן רגלו
הילך עליו אימים

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

עמד על הדבר
התאבק באבק רגליו
רגל כבדה על הגז

שיחה אישית עם התלמיד:

על מנת להעמיק את הקשר עם התלמידים חשוב לקיים שיחה אישית עם כל תלמיד

להלן הצעה:

שיחה אישית שבה מעלים את השאלות הבאות:

(עפ"י חקירה מתוך הוקרה) :

תאר/י חווית שיא או "פסגה" בלימודיך או בחייך החברתיים. מה התרחש?
מי היה מעורב? מה הפך את החוויה לרבת עוצמה כל כך?
מהם הדברים אותם את/ה מעריך/כה ביותר... בעצמך? בדרך הלימוד
שלך... בהתמודדות עם קשיים.... בקשר עם חברים.... בקשר עם
מורים... בקשר עם מחנך... בביה"ס....
אילו גורמים חיוניים / אילו תנאים הכרחיים מבחינתך נחוצים/ מעניקים
חיים להצלחה שלך בבי"ס חברתית ולימודית?
נניח שהתרחש נס. ישנת עשר שנים, וכשהתעוררת גילית שביה"ס הינו
בדיוק כפי שהיית רוצה שיהיה. מה התרחש כעת בצורה אחרת, מה
שונה בביה"ס שלך? בחברה שלך? איך היית יודע שזהו הדבר אותו אתה
רוצה?

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על יסודי

חשוב לרשום את עיקרי הדברים בכל שיחה כזו, על מנת שאח"כ נוכל
לגלות קווים משותפים ולנסות ולקרב את המציאות אל החלום.....

לשנה של דיאלוג פורה מחנכים-תלמידים-מורים